

Эътикоф Қуръонда зикр қилинган ибодат | Фикҳ дарслари (347-дарс)

19:00 / 25.09.2025 1301

«Эътикоф» луғатда «ушлаб қолиш», «туриб қолиш» ва «лозим тутиш» деган маъноларни ифода этади.

Шариатда эса

«Рўзадорнинг эътикоф нияти ила жамоат масжидида қолишидир».

Аллоҳ таоло:

الْمَسْجِدِ فِي عَنَّاكُمْ وَأَنْتُمْ تَبْشِرُوهُمْ وَلَا

«Масжидларда эътикофдалигингизда уларга яқинлик қилманг»,
деган (Бақара сураси, 187-оят).

Эътикоф Қуръонда зикр қилинган ибодат эканига ушбу оят далилдир. Бу оятда эътикоф ўтирган шахс ўз хотини ила жинсий яқинлик қилмаслиги кераклигига ва эътикоф ибодати масжидда бўлишига ҳам далил бор.

لَا يَجُوزُ لِلرَّجُلِ أَنْ يَلْتَمِسَ نِكَاحَ امْرَأَتِهِ إِذَا كَانَ فِي حَيْضَةٍ أَوْ يَلْتَمِسَ نِكَاحَ امْرَأَتِهِ إِذَا كَانَ فِي حَيْضَةٍ أَوْ يَلْتَمِسَ نِكَاحَ امْرَأَتِهِ إِذَا كَانَ فِي حَيْضَةٍ

Оиша розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам, то Аллоҳ у зотни вафот эттиргунича Рамазоннинг охирги ўн кунлигида эътикоф ўтирар эдилар. Сўнгра у зотдан кейин завжалари ўтиришди».

Бешовлари ривоят қилишган.

Эътикоф қуйидаги турларга бўлинади:

1. Вожиб.

Бунга назр қилинган эътикоф киради.

2. Суннати муаккада.

Бунга Рамазоннинг охирги ўн кундаги эътикоф киради.

3. Мустаҳаб.

Бунга юқорида зикр қилинганлардан бошқа эътикофлар киради.

Эътикоф ўзига хос алоҳида ибодат бўлиб, у ила банда қалб мусаффолигига, дунёнинг ташвишларидан узилишга, Аллоҳ таолога қурбат ҳосил қилишга ва шу каби кўпгина фазлларга эришади.

Унинг ози бир кундир.

Аммо имом Муҳаммад раҳматуллоҳи алайҳи: «Эътикофнинг ози бир оз муддат бўлса ҳам бўлади», деганлар ва шунга фатво берилган.

Ким эътикофни бузса, қазосини бажаради.

Худди нафл рўзани бузган одам қазосини тутиши вожиб бўлгани каби.

Эътикоф ўтирган одам масжиддан инсон ҳожатларидан бошқа нарса учун чиқмайди.

Масжид деганда фақат намоз ўқиш учун ажратилган жойлар тушунилади. Масжид саҳни, имом ҳатиб ва бошқалар учун қурилган бинолар ва келажакда бошқа эҳтиёжлар учун ажратиб қўйилган ерлар масжид ҳисобланмайди. Инсон ҳожатлари деганда катта ва кичик таҳорат ушатиш, нажосатни кетказиш ва жунубликдан ғусл қилиш каби ишлар кўзда тутилади. Мазкур ишларни қилиб бўлиши билан дарҳол эътикоф ўтирган жойига қайтади.

إِذْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَدَأَ الْفَتْحَ وَاللَّيْلَةَ الْأُولَىٰ وَكَذَلِكَ نَمُكِّنُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَمْثَلًا وَأَحْسَنًا لِّمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ

Оиша розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади:

«Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам қачон эътикоф ўтирсалар, инсон ҳожатидан бошқа нарса учун уйга кирмас эдилар».

Молик ривоят қилган.

Жумага заволдан кейин боради.

Боргандан кейин суннатни ўқиб олишга етадиган вақт бўлиши учун. Бу жума ўқиладиган жомеъ масжидга яқин жойда эътикоф ўтирган одам учундир.

Кимнинг манзили узоқ бўлса, суннатларни ўқиб, жумага бемалол эришадиган вақтни чамалаб боради.

Яъни жума бошлангунча унинг фарздан аввалги тўрт ракъат суннатини ўқиб оладиган вақт ҳам бўлишининг ҳисобини қилиши лозим бўлади.

Икки ийд намозига бориши ҳам худди жумага боришга ўхшайди.

Шунинг учун ҳам уламоларимиз: «Жума ўқиладиган масжидда эътикоф ўтириш афзал», дейдилар.

Жомеъ масжидда мазкур муддатдан кўпроқ туриб қолса ҳам эътикофи бузилмайди.

Чунки бу масжид ҳам аслида эътикоф еридир.

Шунингдек, масжид йиқилгани, жамоат тарқалиб кетгани, золимнинг мажбурлаб чиқариб юборгани, жинойтчиларнинг жонга ёки молга таҳдид солгани учун чиқиш ила эътикоф бузилмайди. Бошқа жойга бориб,

Ўпиш, ушлаш сабабли маний нозил қилса ҳам эътикоф бузилади.

Чунки эътикоф ҳам худди намоздек нарса. Мазкур нарсаларнинг барчаси намозни бузади.

Аmmo нозил қилмаса, мазкур ишлар ўзи ҳаром бўлса ҳам, эътикоф бузилмайди.

Булар жинсий алоқага олиб борадиган нарсалар бўлса ҳам, уларда жинсий алоқанинг маъноси йўқ.

Аёл киши уйида эътикоф ўтиради.

Яъни уйидаги намоз ўқийдиган жойида. Чунки аёл киши учун энг қулай жой ўшадир.

Агар бир неча кун эътикоф ўтиришни назр қилган бўлса, ўша кунларнинг кечаларини ҳам ўтириш лозим бўлади.

Шунингдек, бир неча кеча эътикоф ўтиришни назр қилган бўлса, ўша кечаларнинг кундузларини ҳам ўтириш лозим бўлади.

Бунда шарт қилмаган бўлса ҳам, кетма-кет ўтирилади. Икки кунни назр қилган бўлса, икки кундуз ва икки кеча ўтиради.

Кундузнинг ўзини ният қилиш жоиз.

«Кифоя» китобининг иккинчи жузи асосида тайёрланди

Ушбу китоб Ўзбекистон Республикаси Дин ишлари бўйича қўмитанинг 2022 йил 5 октябрдаги 03-07/7013-рақамли хулосаси асосида чоп этилган.